

ÓVODA A HÉV MELLETT

JÓ PÁSZTOR ÓVODA | BUDAKALÁSZ

ÉPÍTÉS | ARCHITECT

Vizer Balázs, Bors András, Cseh András,
Lasztóczy Péter

FOTÓ | PHOTO

Szabó Zoltán

SZERZŐ | AUTHOR

Váli István Frigyes DLA

Az önkormányzati építéseknel jellemző a „bejáratott” építések megbízása, esetleg az árajánlataik alapján való megversenyeztetésük. Ez a gyakorlat nem igazán szolgálja az építészeti minőség emelését, de a gazdaságosságot sem feltétlenül. Ideális lenne, ha meghatározott épületekre, helyekre csak országos nyilvános, kezelésében titkos tervpályázaton lehetne kiválasztani a tervezőt, de ettől a realitás sajnos távol van. Budakalász városa szeretne volna, ha olyan középülettel gazdagodik a település, mely jól illeszkedik a településképhez, korszerű, a gyermekeket és az őket nevelőket megfelelően szolgálja. Ezért egy „tervversenyt” keretében több javaslat közül választotta ki a legjobb tervet. Az eset érdekessége az is, hogy az óvoda kivitelezését nem az önkormányzat finanszírozta és nem is ő üzemelteti. A minőségi építészeti igénye, a partnerekkel való jó együttműködés eredménye egy jó épület.

—A 2000-es évek elején számos kisméretű középületre írtak ki építészeti ötlet- és tervpályázatot. Ezek a pályázatok az építetőknek lehetőséget adtak arra, hogy többféle elképzelés közül választhassák ki a legjobbnak vélt megoldást. Az építéseknek pedig tapasztalat-, és akár munkaszerzési lehetőséget is adtak, de ami talán ennél fontosabb, szakmai fórumot teremtettek, ahol különböző tervezői attitűdök mutatkozhattak be az aktuális tervpályázati feladványra adott építészeti válaszaik által. A tervpályázatnak sok előnye van. Talán a legfontosabb az, hogy lehetőséget ad a lehető legjobb megoldás megtalálására, és egyúttal mentesíthet a preconcepciók, megmerevedett elképzelések káros, a tervezést kevésbé jó irányba terelő hatásától. Viszont költség- és időigényes. A pályázatok témája egy 2011-es szakmai vitában [1] is előkerült, ahol a következő megfontolandó javaslat is elhangzott: „Minden település általános városfejlesztési (rendezési) tervébe be kell jelölni azokat a térségeket, ahol csak tervpályázat alapján lehet építési engedélyt kapni, függetlenül a tulajdonviszonyoktól.” [2] Budakalász városa egy óvodaépítés keretében próbált túllépni a lehetőségei korlátain, és minél jobban közelíteni az építészeti minőség megtalálásának legdemokratikusabb módjához, a tervpályázathoz.

IGÉNY

—Budakalász lakossága az elmúlt években robbanásszerűen megnőtt. A betelepülők között nagy számban voltak fiatal családok, így a gyermekek száma megugrott a településen. Emiatt a meglévő oktatási-nevelési infrastruktúra túlterhelte vált, az óvodai férőhelyek bővítése is égetően sürgőssé vált.

—A városnak volt egy kisméretű telke, amelyen 2019-ig egy kétszoboros óvoda épülete állt. A hely ideális, a telek viszont kicsi, forrás pedig egyáltalán nem állt rendelkezésre. A telek egy nagy, óvodával ellátatlan terület súlypontjában, az általános iskola, a HÉV-megálló és a hatalmas kerttel körülvett római katolikus templom, plébánia és közösségi ház közelében helyezkedett el. Az óvodaépítésre Budakalász városának nem volt forrása, viszont az óvoda helye hozta a megoldást. A római katolikus egyházzal történt megállapodás értelmében Budakalász városa óvodaépítésre átadta a régi óvoda telkét, melyet vásárlással ki is bővített, és elkészíttette az engedélyezési és kiviteli terveket. A katolikus egyház pedig vállalta a négyosztályos óvoda megépítését és üzemeltetését, természetesen úgy, hogy annak kapui minden gyermek számára nyitva állnak.

—A telekbővítés folyamata hosszadalmas volt, és ezalatt lehetőség nyílt a műegytemi szakmai kapcsolatok által, hogy a területre számos komplex és diplomatervet

Author: István Frigyes, Váli
Affiliation: Budapest University of Technology
Title: KINDERGARTEN NEXT TO THE SUBURBAN RAILS
Citation: Metszet, Vol 16, No 4 (2025), pp 8-12,
DOI: 10.33268/Met.2025.4.1

<https://doi.org/10.33268/Met.2025.4.1>

Received: 04 October 2024

Accepted: 05 February 2025

Published: 18 July 2025

JÓ PÁSZTOR ÓVODA (THE GOOD SHEPHERD'S
KINDEGARTEN), BUDAKLÁSZ, HUNGARY
ARCHITECTS: BALÁZS VIZER, ANDRÁS BORS, ANDRÁS
CSEH AND PÉTER LASZTÓCZI

In response to the growing need for kindergarten placements and a desire to elevate architectural quality beyond typical municipal procurement practices, the town of Budakalász, Hungary, initiated a unique design competition for a new facility. The town partnered with the local Catholic church, which financed and now operates the kindergarten. The result was a design that harmoniously integrates into the townscape on a village-like scale, utilizing traditional materials and a pavilion structure. The building's layout thoughtfully embraces a large, south-facing courtyard that connects visually and functionally with the adjacent church garden, creating a protected yet open environment for the children. This project stands as a testament to how a commitment to architectural quality and successful partnerships can overcome financial and procedural limitations to produce a valuable community asset.

- 01 Ádám Viktória négycsoportos óvoda diplomaterve az egyházi ingatlant nem érintette, de nagyobb méretű telekbővítéssel számolt
- 02 A Zacc Építészroda Kft. nyertes tervjavaslata a telepítést kifeszítette a telekhatárokig, így teremtve minél nagyobb egybefüggő játszódvart az óvoda épületének ölelésében
- 03 Utcai látványkép a Zacc Építészroda Kft. pályamunkájából
- 04 Építész Stúdió Kft. - Pálffy Sándor tervjavaslata egy nagyon szépen, feszesen szerkesztett, elegáns, befelé forduló világot teremtett volna az óvodának, melyben a csoportszobák előtt intim kertrészek alakultak ki

készítsenek a Rajzi tanszék építészhallgatói. Az egyetemi tervezésekhez megkértük az egyik helyi, tíz éven belül épült óvoda dolgozóit, hogy mutassák be intézményük működését, és gyűjtsék össze azokat a tapasztalataikat, melyek a tervezési program finomításában segíthetnek. Így a jogszabályokon, szabványokon túl gyakorlati, praktikus információk is rendelkezésre álltak a tervezéshez, terveztetéshez. A BME Rajzi és formaismereti tanszékének hallgatói és oktatói munkája során számtalan tervváltozat készült a lehetséges telekbővítésekre, csoportlétszámokra.

—Amikor a telek bővítésének mértéke végleges lett és a katolikus egyházzal a megállapodás megszületett, akkor kezdődhetett a tervezés. Országos tervpályázatra sem idő, sem költségkeret nem állt rendelkezésre, a megoldás egy meghívásos tervpályázatokhoz hasonló tervverseny lett. Hat, építészeti karakterében eltérő tervezőirodát, építészrt kért fel a város tervjavalat elkészítésére.

—Az anonim pályaművek értékelését építész szakmai bizottság végezte óvodapedagógus segítségével. Az

értékelés szempontjai: az épület telepítésének, tömegének és architektúrájának megjelenése, viselkedése a település szövetében, a felhasznált anyagok, szerkezetek, valamint ezek megformálása egyrészt a település építési hagyományainak, másrészt az épület várható hosszú távú fenntarthatóságának tükrében, valamint az épület külső és belső tereinek, térkapcsolatainak kompozíciója alapján.

A MEGÉPÜLT ÓVODA

—Vizer Balázsék terve harmonikusan illeszkedik a környezetébe, gazdagítja azt, nem hivatkozik. A településképet nyugodtabbá, a szemnek élvezhetőbbé és pihentetőbbé teszi. Ezt a tulajdonságát értékelték a 2024-ben az Osskó Judit és férje, Tokár György által alapított OSSKÁR díjának odaítélésével.

—A terv a templomkert és az óvoda kertjének kapcsolatát nagyon érzékenyen alakította, és a fő épülettömegek telepítésében és formálásában a korábbi telekstruktúrát is megidézte. A szerkesztés választott módja (a fontosabb

02-08

- 05 Craft Benson Kft.
tervjavaslata, háttérben
a Szent Kereszt
Felmagasztalása
plébániatemplom
- 06 Haemus Építésműhely Kft.
tervjavaslata
- 07 Vándorépítész Kft. egy
kompakt szerkesztésű,
központosan szervezett
épületet javasolt

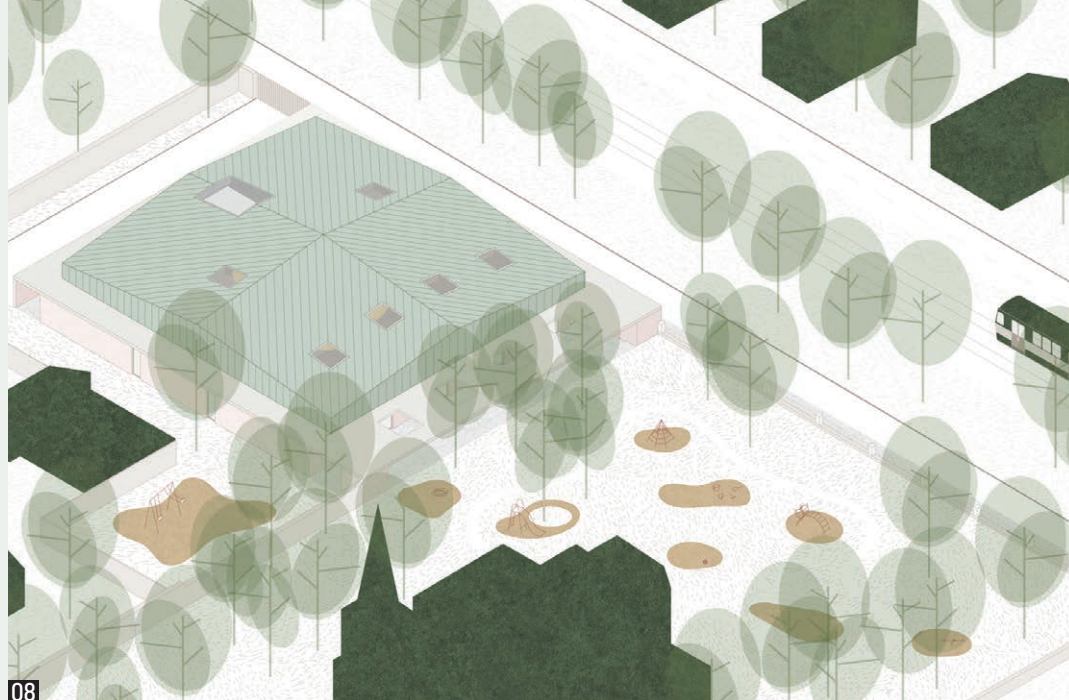

funkcionális egységek magastetős tömegeit egy terjedelmes, lapostetős szerkezet fogja össze) lehetőséget adott a telek területének – mind vizuális, mind funkcionális értelemben – intenzív használatára, egyszersmind a továbbtervezés során nagyfokú rugalmasságot is biztosított. A tömegformálásnak ez a módja a funkcionális egységek térigényéhez jól tud idomulni, egyúttal a kisvárosias, falusias léptéket is biztosítani tudja a környező beépítéshez igazodva, és a gyermekek számára is megidézi a ház archetípust. Számos példa bizonyítja ennek a szerkesztésmódnak a kedveltségét, itt is több pályamű alkalmazta, de példaként említhető a nemrégiben épült óvodák közül a debreceni Fészek református óvoda épülete is. [3]

—A helyben szeretett és „otthon lévő” anyaghasználat: a cserépfedés, a vakolt és kőből épült falazat-felületek tagolásával kialakított architektúra illeszkedik a Budakalászon hagyományos és az utóbbi évtizedben követendőként meghatározott mai architektúrába is.

—Az épület telepítése azáltal, hogy a telekhatárokra szerkesztette az épület külső kontúrját, nagy egybefüggő játszóudvar kialakítását tette lehetővé. A gyermekek természetesen a templomkert és a plébániaudvaron a jövőben kialakítandó sportudvart is használhatják majd, de az épület ilyen elhelyezésével ezek nélkül is teljes értékű használatot tesz lehetővé az óvoda közvetlen környezete.

—A négy csoportos óvoda két-két csoportszobája összenyitható. Ez rugalmasabb használatot és a két csoportba beosztott óvodapedagógusok, dadák összedolgozását teszi lehetővé. A tornaterem külső, független megközelítése is igény volt, hogy az óvodaidőn kívül is hasznosítani lehessen a nagy belmagasságú termet.

08 DMB Műterem Kft. szép és bátor tervet készített, amely a jól működő funkcionális szervezéssel, szép terekkel és azok szép kapcsolataival nagyon magas absztrakt építészeti minőséget képvisel, ugyanakkor a budakalászi településképi előírásokat szabadon kezelte

08

09

10

09 Az óvoda bejárata a HÉV felől
10 A játszóudvar kialakítása a telken lévő fák megtartását is lehetővé tette, balra a tornaterem, szemben a párosával kialakított csoportszobák néznek a kertre

11

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Kálmán, Ernő: „Kálmán Ernő: Miért nincsenek tervpályázatok Magyarországon?”, *epiteszforum* [online], 2011-11-17, hozzáférhető: <<https://epiteszforum.hu/kalman-erno-miert-nincsenek-tervpalyazatok-magyarorszagon>> [utolsó belépés: 2025-01-27].
- [2] Eltér, István: „Válasz a »Miért nincsenek tervpályázatok Magyarországon?« című Kálmán Ernő írásra”, *epiteszforum* [online], 2011-11-17, hozzáférhető: <<https://epiteszforum.hu/valasz-a-miert-nincsenek-tervpalyazatok-magyarorszagon-cimu-kalman-erno-irasra>> [utolsó belépés: 2025-01-27].
- [3] Szentirmai, Tamás: „Meseház a végeken – Fészek református óvoda | Debrecen”, *Metszet*, Vol 14, No 3 (2023), pp 14-21.

- 11 Betekintés egy csoportszobába. Az udvaron túl a templomkert található, mely a később megépülő plébániai sportudvarral együtt szintén a gyermekek rendelkezésére állhat
- 12 A nyílászárók a színes bélletekkel

12

